

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**Порівняльний аналіз політичних
систем**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Політологія. Національна безпека»

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від 07 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 __

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Порівняльний аналіз політичних систем
Викладач (-і)	Москалюк Михайло Федорович
Контактний телефон викладача	067 907 94 56
Е-mail викладача	moskaljuk62@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/Заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	4 год. на тиждень згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна “Порівняльний аналіз політичних систем” покликана ознайомити студентів із місцем порівняльного аналізу в системі політичної науки та методикою застосування компаративних методів у професійній діяльності фахівця-політолога. Пропонований навчальний курс розкриває зміст теоретико-методологічних засад порівняльного аналізу, дозволяє здійснювати компаративний аналіз політичних систем.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><i>Метою викладання</i> навчальної дисципліни “Порівняльний аналіз політичних систем” є ознайомлення студентів із специфікою компаративістики як важливої передумови професійного становлення політолога, надання їм необхідних знань для здійснення фахового порівняльного аналізу на основі сучасних підходів, що охоплюють індекси, вимірювальні показники та інші механізми компаративістики. Навчальна дисципліна покликана допомогти здобувачам вищої освіти опанувати теорії та практики конституціоналізму на основі порівняльного аналізу складних політико-правових систем, що мають позитивну динаміку внутрішнього демократичного розвитку</p> <p><i>Завдання:</i> оволодіння студентами понятійно-категоріальним апаратом та науковим інструментарієм порівняльного аналізу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - з'ясування особливостей його становлення,; -розкриття основних методик вивчення та типології політичних систем, представлення послідовних ходів порівняльного аналізу, -формування у здобувачів вищої освіти здатності до аналізу складних політичних систем, в яких принципом та основою розвитку є конституціоналізм; -формування здатності до аналізу специфіки класифікації політичних систем на основі інституційного, структурно-функціонального, комунікаційного, та інших методологічних підходів, що складають теоретико-методологічне підґрунтя застосування комплексного системного підходу до аналізу історії формування, стану функціонування, динаміки розвитку політико-правових систем 	
4. Компетентності	
<p><u>Інтегральна компетентність</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p> <p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p><u>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</u> СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних</p>	

історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
 СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
 СК-5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
 СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

5. Результати навчання

РН 01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
 РН 10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
 РН 11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
 РН 12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
 РН 15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
 РН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	052 Політологія	IV	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу. Місце порівняльного аналізу в системі політичної науки. Теоретико-методологічні засади компаративістики	2	2	6

Тема 2. Політичні системи та їх середовище в порівняльному аналізі	2	4	6
Тема 3. Основні засади соціополітичних поділів як підстави порівняльного аналізу політичних систем	2	2	8
Тема 4. Порівняльний аналіз позиції та компетенції глав держав у країнах Європи та США	2	2	8
Тема 5. Порівняльна характеристика парламентів країн Європи та США	2	2	8
Тема 6. Порівняльна характеристика урядів	2	2	8
Тема 7. Політичні режими та їх різновиди		2	8
Тема 8. Контрольна робота		2	8
ЗАГ.:	12	18	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Структура розподілу балів в межах аудиторно-самостійної роботи студентів:</p> <p>1) усні відповіді на семінарських заняттях – 70 балів;</p> <p>2) індивідуальна робота: підготовка та захист реферату з обраної теми– 15 балів;</p> <p>3) тестова контрольна робота – 15 балів</p> <p>Загальна кількість – 100 балів.</p> <p>Підсумковий контроль – залік.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмова контрольна робота є обов'язковою до виконання. Отримані студентом бали (максимум 15 балів) впливають на виставлення підсумкової оцінки. Письмова контрольна робота виконується виконується на останньому семінарському занятті. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав повний обсяг навчального навантаження, передбаченого навчальним планом з даної дисципліни.</p> <p>Реферативна робота виконується у друкованому форматі на аркушах А – 4. Обсяг - 12-15 сторінок, шрифт-14, інтервал-1,5, поля: зліва, зверху, знизу – 20 мм, справа – 15 мм. Список літератури подавати наприкінці тексту за алфавітом. Посилання на використані джерела - в тексті в квадратних дужках, де перша цифра - позиція у списку літератури, а друга – номер сторінки, наприклад, [8, с. 12]. Структура написання реферату: вступна частина; аналіз використаної літератури по темі (2-3 абзаци); характеристика обраної теми та перспективність її дослідження; визначення основних параметрів викладу матеріалу; наведення ілюстрованого що підтверджує аргументаційну базу; висновки; список використаної літератури.</p> <p>У випадку глибокого розкриття проблеми з відображенням авторської позиції реферат оцінюється 13 – 15 балами; обґрунтоване розкриття теми: 9 – 12 балів; неповне розкриття теми: 8 – 11 балів; високий рівень компілятивності: 5 – 7 балів; розкриття лише одного аспекту дослідженого предмету: 1 – 4 бали.</p> <p>Враховується також:</p> <ul style="list-style-type: none"> -складність обраної теми; -зміст, теоретичне узагальнення, обґрунтованість висновків; -кількість використаних джерел і літератури;

	-рівень знань з досліджуваної теми.
Семінарські заняття	<p><u>Тема 1. Становлення та теоретико-методологічні основи порівняльного аналізу</u> <u>Тема 2. Форми державного устрою країн Європи та США</u> <u>Тема 3. Система органів місцевого самоврядування країн Європи та США</u> <u>Тема 4. Основні засади соціополітичних поділів як підстави порівняльного аналізу політичних систем</u> <u>Тема 5. Інститут глави держави у країнах Європи та США</u> <u>Тема 6. Порівняльна характеристика парламентів країн Європи та США</u> <u>Тема 7. Порівняльна характеристика урядів країн Європи та США</u> <u>Тема 8. Політичні режими та їх різновиди</u> <u>Тема 9. Контрольна робота</u></p> <p>Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за п'ятибальною шкалою: 5 балів студент отримує за вичерпну бездоганну відповідь із наведенням двох і більше прикладів на підтвердження теоретичного положення, яке розглядається. 4 бали – за повну відповідь із наведенням двох і більше прикладів проте з однією-двома змістовими неточностями. 3 бали – за неповну правильну відповідь, або таку, що містить ряд змістових неточностей чи невірно наведені приклади або їх відсутність. 2 бали – за часткову, з грубими недоліками відповідь, або за її неадекватність завданню чи відсутність взагалі.</p> <p>Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Студент (-ка) повинен (-а) мати не менше трьох оцінок за семінарські заняття, що у підсумку визначають середній арифметичний бал і виставляються в журналі окремою графою (максимальна кількість балів за роботу на семінарських заняттях -70).</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Якісне виконання: 1) тематики семінарських занять. Для цього необхідно якісно готувати конспекти семінарських занять. 2) однієї індивідуальної роботи. Виконання реферативного завдання передбачає якісну пошукову працю, творчий підхід до оформлення студентом (-кою) індивідуальної роботи. Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.</p>
Підсумковий контроль	<p>Залікова (тестова) контрольна робота. Кількість тестових завдань – 50. Тести побудовані за схемою: 4 завдання, з яких одна правильна відповідь. Максимум – 15 балів. Загальна сума отриманих балів– 100</p>

8. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Письмові роботи виконуються студентом самостійно у вигляді відповідей на тестові завдання. Пропонується чотири варіанти відповідей із зазначенням однієї правильної. Письмова робота виконується на останньому занятті.

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшету чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. У випадку виявів недобропорядної поведінки, академічної недобропорядності (списування), викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу.

Відвідування занять

Студент, який навчається за індивідуальним графіком виконує початковий план у строгій відповідності із затвердженими вимогами та термінами. Політика навчального курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття.

Неформальна освіта: порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udeму, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни: студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

9. Рекомендована література

Белов Д. М. Порівняльно-правовий аналіз інституту президентства України та Франції. К., 2005.

Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посібник. К., 2000.

Бялоблещкий З. Стабільність та ефективність урядів у політичних системах країн Східної Європи: Монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013.

Дахно І. І., Тимофієв С. М. Країни світу: Енциклопедичний довідник. К., 2007.

Довгань В. М. Європейський парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу. К., 2004

Зелінська М. Інститут президентства в Україні в контексті конституційної реформи. *Політичний менеджмент*. 2006. №3.

Кармазіна М. Деякі особливості президентства на пострадянському просторі (1991-2004). *Політичний менеджмент*. 2005. №3

Кармазіна М. Президентство: український варіант. К., 2002.

- Котигоренко В. О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт. К., 2004.
- Кислий П., Чарлос В.. Становлення парламентаризму в Україні на тлі світового досвіду. К., 2002.
- Лісничий В.В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене. К., 2004.
- Лук'янов Д. В. Релігійні правові системи в сучасному світі: монографія. Х.: Право, 2015.
- Мартиненко Н. Бікамералізм як аспект демократичного представництва. *Політичний календар*. 2005. №2.
- Москалюк М. Інститут президентства в Україні та Чеській Республіці: порівняльний аналіз. *“Політичне життя”*. 2017. №4
- Москалюк М. Інститут президентства в сучасних політичних системах: конституційно-правові, статусно-рольові та владно-функціональні характеристики. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2018. №5 (49).
- Москалюк М. Моделі президентського правління. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. -Івано-Франківськ, 2018. №12. Т.1
- Москалюк М. Порівняльна політологія: навчально-методичний посібник для студентів. 2-ге вид. допов. і переробл. Івано-Франківськ, 2024.
- Павленко Р. Парламентська відповідальність уряду: світовий та зарубіжний досвід. К.,2002.
- Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф. М. Рудича: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. К., 2002.
- Політична система України: проблеми становлення і розвитку: монографія / [В. С. Великочий, М. А. Генік, Г. О. Дичківська та ін.]; За ред. В. І. Кафарського, К., 2008.
- Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів, 2004.
- Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія . Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016
- Рябов С.Г. Бікамералізм без федералізму. *Людина і політика*. 2001. №1.
- Савчин М. Сучасні тенденції конституціоналізму в контексті глобалізації та правового плюралізму: монографія. Ужгород, 2018.
- Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К., 2001.
- Стойко О.М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2016.
- Уоттс Рональд Л. Федеративні системи / Перекл. з англ. Р. Ткачук; Гол. ред. і автор передм. Дж. Перлін; Наук. Ред. О. Старух. Харків, 2002.
- Якушик В. Різновиди політичних режимів. *Віче*. 2005. №9.
- Blondel J. and Cotta M. The Nature of Party Government. A Comparative European Perspective. – London: Palgrave, 2000.
- Dalton R.J. Democratic Challenges. Democratic Choices. The erosion of Political Support in Advanced Industrial Democracies. – Oxford: Oxford University Press, 2004.

Викладач: Москалюк М. Ф., доцент кафедри політології